

KORUPCIJA**Zdravko Jež**

Sažetak: *Korupcija je sveopšta i univerzalna društvena pojava i javlja se kada i samo društvo, samo što usavršava svoje metode i stalno nalazi načina da se širi i bude sve prisutnija. Njen osnovni karakter je slabljenje uloge države i nosilaca javne vlasti da bi uzurpacijom opštedruštvena svojina bila pretvorena u privatnu i ličnu nesaglasno aktuelnim pozitivnopravnim propisima. Najslabije i najosetljivije tkivo društva gde se korupcija utemeljuje jeste, pre svega, zloupotreba ovlašćenja nosilaca javnih funkcija i izražena privatna pohlepa da se ima što više pa čak i ono što je zaštićeno bogatstvo društva, s tim što apetiti ličnog i privatnog na račun opšteg društvenog stalno rastu. Sve ove konstatacije zahtevaju usklađenu međunarodnu, nacionalnu sinhronizaciju i borbu protiv korupcije, pre svega putem pravne države, odgovarajuće legislative pa do preduzimanja konkretnih aktivnosti od strane nadležnih organizacija i institucija.*

Cljučne reči: *uzurpacija, pravna država, diskriminacija, egoističnost, demokratija, univerzalnost i globalnost.*

CORRUPTION

Abstract: *Corruption is global and universal social issue which originated when the society itself. It is constantly developing and finding ways to spread itself in every segment of society. The main feature of corruption is weakening of the role of state and office holders. Hence, usurpation converts common social property into private and personal one which is not in accordance with current positive legal acts. The weakest and most sensitive part of society where corruption entrenched itself is, above all, illegitimate use of public power and striking private greed to have as much as possible, which includes even the protected wealth of society. Furthermore, appetites of achieving personal and private gains by misusing common property keep growing. Constataions previously mentioned demand synchronized international fight against corruption, firstly by legal state, appropriate legislation and taking concrete activities by authorized organizations and institutions.*

Key words: *usurpation, legal state, discrimination, egoism, democracy, universality, globalisation*

1. UVOD

Korupcija je kao društvena pojava stara koliko i samo društvo, uočeno je, kao zakonomernost, da se o korupciji, kroz istoriju, učestalo i alarmantno govori i piše kada se ispune dva osnovna uslova, a to su: a) da postoji toliko slobode i prava u konkretnoj društvenoj zajednici, da se o korupciji može pisati i govoriti bez velikih društvenih posledica i to sa predznakom kao velikom društvenom zlu; b) kada je korupcija izrazito rasprostranjena i kada prožima sve relevantne sfere vlasti (zakonodavnu, izvršnu i sudsku) i dovodi do ometanja normalnog i očekivanog delovanja pravne države i njenih institucija i nosilaca javnih funkcija u tim institucijama.

Gledano istorijsko-antropološki i socio-psihološki, korupcija ne bi bila tako prisutna i rasprostranjena da nema svoje korene, pre svega, u svojoj ljudskoj prirodi i ljudskoj imanenciji, a tu se prevashodno misli na ljudske osobenosti kao što je izražen egoizam čoveka, što se ogleda u tome da su ljudi neretko sebični, agresivni, autistični i agresivni. Ali da bismo bili društveno koegzistentni, dobri i moralni, i treba nam veći ili manji napor u vidu tolerantnosti i

uvažavanja drugih, kao i samog sebe. Za ovaj stav primerene su, za ovu priliku, dve moralne paradigme. Prva glasi „Ne čini drugome ono što ne želiš da drugi čini tebi“, a druga glasi „Čini drugima ono što želiš da drugi čine tebi“.

Još je Aristotel u svojoj knjizi „Politika“ pisao zašto je prevashodno potrebno pravo i njegova vladavina u društvu a posebno u borbi protiv korupcije. S tim u vezi on kaže: „Čovek poseduje strast kao i svaka životinja ali da bi čovek kao društveno biće koegzistirao uvažavao i druge, moraju postojati objektivne pravne norme kao pravila ponašanja, s tim da ta objektivna pravila imaju svoju demokratsku legitimnost“. Na taj način se eliminišu čovekova subjektivnost i strast i u tim slučajevima vladaju pravne norme a to čini suštinu pravne države i najveću brane protiv svih uzurpacija a posebno korupcije.

Korupcija je veliko društveno zlo koje beskrupulozno razara osnovna tkiva jednog društva; poništava ulogu pravnih i moralnih normi, ugrožava javna i opštedruštvena dobra a samim tim ugrožava egzistenciju velikog broja ljudi u jednoj društvenoj zajednici.

Pod korupcijom danas najčešće podrazumevamo nezakonito korišćenje društvenog položaja lica sa odgovarajućim ovlašćenjima radi koristi pojedinaca i grupa koji nemaju pravo na to.

Korupcija kao i svaki drugi oblik organizovanog kriminala ima nosioca, tj. subjekta te aktivnosti, a sama reč korupcija vodi poreklo od latinske reči *corruptio* što, zavisno od konkretne situacije, dobija svoje autentično značenje, ali uopšteno to je pokvarenost, kvarnost, izopačenost, potkupljivost i podmitljivost.

2. RELEVANTNA OBELEŽJA I KARAKTERISTIKE KORUPCIJE

Danas se kao definicija korupcije najčešće prihvata shvatanje Svetske banke a koje glasi: „Korupcija je zloupotreba javnih ovlašćenja za privatnu korist“.

Danas, kao retko kad do sada, korupcija je postala prava pandemija, tj. svopšta bolest koja zahvata manje ili više celokupnu svetsku društvenu zajednicu. Ona danas truje mnoga područja javnog i privatnog, privrednog i političkog života i deluje kao karcinom koji metastazira, tj. nekontrolisano se širi i preta da zahvati čitava društvena-državna tela, a posebno ona koja se nalaze u procesu društveno ekonomske tranzicije.

Ovo treba potvrditi i činjenicom da je sama privatizacija u periodu društveno-ekonomske tranzicije osnovni i najvažniji proces, a znamo da je privatizacija najplodnije tlo i izvor korupcije. Pretvara se oko 70% društveno-državne u privatnu svojinu stoga su zemlje u društveno ekonomskoj tranziciji najplodnije tlo korupciji. Sam proces privatizacije jeste jednak onome što korupcija po definiciji i jeste. Praktično ono što je do juče bilo opšte, zajedničko i društveno odjednom postaje „samo moje“ a to korespondira sa Rusovom konstatacijom iz njegovog dela „Društveni ugovor“ (XIV stoleće), da kada je čovek udario prvi kolac u zemlju i rekao „ovo je moje“, to je bio veliki udarac za sve buduće društvene odnose i sociološke devijacije. Jer danas je najveća društvena protivrečnost savremenog kapitalizma da je proizvodnja društvena a prisvajanje privatno i svi ovi potresi koji se dešavaju u najrazvijenijoj fazi kapitalizma današnjice upravo izviru iz ovog protivrečja.

Kada nešto društveno i opšte dobro postaje „samo moje“ to podrazumeva promene u sklopu moralnih vrednosti i na nivou ukupne društvene svesti. Isto tako, korupcija sa jedne strane nepovoljno utiče na demokratiju i ljudska prava i na politiku celokupnog društva i ukupne društvene odnose među ljudima.

Bitno je naglasiti u razmatranju korupcije da je za korupcionaško ponašanje teško pribaviti dokaze jer se većina slučajeva obavlja bez svedoka ili eventualno sa jednim posrednikom a osnovne dve strane u tom procesu korupcije su na neki način na dobitku i zainteresovane za tu aktivnost. Stoga se mnoge koruptivne afere na zapadu razrešavaju sudom javnosti, čak i kada nema dovoljno čvrstih dokaza.

3. ISTORIJSKO-GENERALNO ODREĐENJE FENOMENA KORUPCIJE

Za pristupno razmatranje korupcije kao najopasnijeg oblika organizovanog kriminala treba imati u vidu stav starogrčkog filozofa Aristotela: Najveći zločini nisu učinjeni radi pribavljanja nužnog nego suvišnog, jer korupcionaši su (ne) ljudi (službena lica, javni funkcionera) bez skrupula koji zloupotrebljavaju ukazano poverenje naroda. U pitanju su kriminalne osobe kojima su država i društvo poverili obavljanje određenih funkcija i u skladu sa tim određenu materijalnu sigurnost. Međutim, takve osobe karakteriše bezobzirna pohlepa („što više imaju, to više žele“), koju zadovoljavaju tako što izigravaju poverenje koje im je dato čineći tako krivična dela (može se reći zločine), odnosno otimaju ono što pripada građanima matične države urušavajući time samo biće i konstituciju države i društva.

Korupcija sa opšteg stanovišta je sinonim za pokvarenost, raspadanje, podmićivanje službenog lica i razvrat. Iz ovog pojma proističe reč da se radi o pokvarenom čoveku koji prima mito, koji je potplaćen odnosno pohlepno koristoljubiv.

Korupcija u širem smislu predstavlja društveno negativnu pojavu koja nastaje, razvija se i dobija svoje pojavne oblike zavisno od svojih političkih, socijalnih i drugih uslova. Saglasno sa svojom anormalnom, asocijalnom i protivpravnom prirodom nanosi veoma štetne posledice društvu i državi. Stoga je korupcija društveno negativna pojava koja predstavlja najteži oblik privrednog kriminaliteta.

Korupcija je jedna od najvažnijih karakteristika organizovanog kriminala koja je direktno povezana sa organima vlasti. S tim u vezi, njeni nosioci su službena lica na raznim funkcijama u državnim organima, javnim institucijama i ustanovama koje rešavaju o određenim obavezama građana i pravnih lica (izdavanje rešenja, diploma, uverenje, svedočanstava i dozvola).⁷⁵

Imajući u vidu da se u svojim aktivnostima i delovanjima korupcija uvek nalazi na drugoj strani zakona, organizovani kriminalitet teži legalizaciji nezakonitih poslova. Ova težnja se ogleda u stvaranju aktivne veze sa ljudima iz najvišeg vrha državnog aparata ili povezanost sa najuticajnim političkim partijama.⁷⁶ Za ostvarivanje ovih veza korupcija predstavlja najpovoljniji način kojim se postiže neutralizacija dejstva zakona, odnosno neutralizacija onih koji su nadležni da sprovode zakone. Dakle, organizovani kriminalitet metodom korupcije „drži u šaci“ državne službenike, npr. službenike policije, sudije pa čak i novinare da ne bi javno iznosili vesti o njihovim „prljavim poslovima“.

Mnoga krivična dela su povezana sa korupcijom na taj način da im pojednostavljaju sprovođenje ove prakse i pomažu u postupcima nelegalnih radnji ili čine masku i prikriivanje za suštinsko krivično delo. Ovi prestupi uključuju i održavanje i korišćenje finansijskih sredstava koja su predviđena za podmićivanje, pomaganje ili podsticanje zavere, falsifikovanje dokumenata i pranje nelegalnih poslova.

Kao najznačajniji razlozi koji dovode do pojave korupcije u sferi organizovanog kriminaliteta označeni su:⁷⁷

- mogućnost vlade da svojom politikom obezbedi značajnu finansijsku korist pojedincima ili preduzećima preko ugovora privatizacije ili davanja koncesije, čime subjekti „bliži“ vladi stižu korist,
- afinitet ekonomskih subjekata ka evaziji (utaja) poreza naročito u uslovima kada poreski sistem destimuliše privrednu aktivnost,
- male plate javnih službenika u odnosu na druge zaposlene,

⁷⁵ Jelačić, M., (1996). *Korupcija- društveni aspekti i metodi suprotavljanja*, MUP Republike Srbije, str. 42.

⁷⁶ Bošković, M., (2001). *Aktuelni problemi suzbijanja korupcije*, Policijska akademija, Beograd, str. 5.

⁷⁷ Manojlović, M., (2001). „Osvrt na korupciju u Jugoslaviji“, „Bezbednost“, Br. 3/2001, str. 344.

- podmićivanje političara u funkciji pozitivnih rezultata na izborima,
- sudstvo koje ne poštuje zakone pa može da nametne troškove stranama koje ne pripadaju vladajućoj nomenklaturi,
- pranje novca uz saradnju države, mafije i poslovnog sveta,
- neefikasne institucije države, odsustvo vladavine prava i
- neefikasna zaštita ili odsustvo zaštite privatnog vlasništva.

Dakle, korupcija se isključivo vezuje za službenu dužnost i posebna ovlašćenja. Zakonito i efikasno obavljanje službe tih lica je od izuzetnog značaja za svako društvo pa je zato korumpirana ona osoba koja, zanemarujući svoju dužnost, zloupotrebi položaj i ovlašćenja koja ima, a sve radi određene koristi. Treba istaći da korupciju karakteriše obostrana amoralnost njenih aktera (kriminalac – privatno lice i kriminalac – službeno lice), kao i perfidnost učinioca, promenljivost, rasprostranjenost u nacionalnim i međunarodnim okvirima. Korupcija ima za posledicu višestruke negativne efekte na privredni i ukupni društveni razvoj države – destimuliše investicije i time usporava i onemogućava privredni rast. U užem značenju, pojam korupcije obuhvata krivična dela protiv službene dužnosti (krivična dela korupcija zaključivanjem štetnog ugovora) sadržani u Krivičnom zakoniku države.

Zbog višedimenzionalnosti i raširenosti korupcije u današnjim društvima postaje brojna ograničenja u vezi sa preciznim definisanjem pojma korupcije odnosno „nijednu definiciju korupcije svaka nacija neće prihvatiti na isti način, budući da se kvalifikovanje mnogih podoblika korupcije razlikuju od države do države pa čak uključujući da se neka koruptivna dela ne smatraju u datoj državi krivičnim delom“.

Imajući u vidu da korupcija uglavnom prevazilazi granice jedne države, tj. ima transnacionalni karakter i ugrožava interese više država, kao i da je pojam korupcije širi od pojma podmićavanja, a u cilju usvajanja univerzalne definicije pojma korupcije Nacrt Konvencije Organizacije ujedinjenih nacija⁷⁸ polazi od odredbe da svaka država članica preuzima obavezu da putem sankcija učini kažnjivim sledeća dela korupcije:

- Nuđenje, obećavanje ili davanje bilo kakvog novčanog iznosa, poklona ili neke druge vrednosti od strane bilo kog privatnog lica, u njegovo ime ili u ime bilo kog preduzeća, ili od strane ma kog pravnog ili privatnog lica, nekom javnom službeniku kao i nezakonit uticaj na izvršenje ili uzdržavanje od izvršenja njegovih dužnosti.
- Direktno ili indirektno iznuđivanje, zahtevanje, prihvatanje bilo kakvog novčanog iznosa, poklona ili izvršenja ili neke druge vrednosti od strane javnog službenika⁷⁹ u svrhu nezakonitog izvršenja ili uzdržavanja od izvršenja svojih dužnosti.

Savet Evrope kao prestižna evropska institucija za zaštitu ljudskih prava, demokratije i pravne države uviđajući da korupcija predstavlja izraženu bezbednosnu pretnju dao je sledeću definiciju korupcije⁸⁰: „Korupcija je podmićivanje ili neki drugi oblik ponašanja lica kojima je poverena odnosno data odgovornost u javnom ili privatnom sektoru, kojima se krše obaveze koje proizilaze iz njegovog položaja kao javnog službenika ili lica zaposlenih u privatnom sektoru ili lica na položaju sa ciljem odnosno namerom da se dobije nezakonita korist bilo koje vrste za sebe ili drugoga“.

⁷⁸ Konvenciju je usvojila Generalna skupština OUN 31.10.2003. godine

⁷⁹ Pod pojmom „javni službenik“ se podrazumeva svaka osoba bilo postavljena ili izabrana bilo stalno ili privremeno, koja na nacionalnom, regionalnom ili lokalnom nivou vrši zakonodavnu, upravnu, sudsku ili vojnu službu ili koja je vršeći neku javnu funkciju, službenik neke javne ili vladine organizacije ili službe ili koja na drugi način vrši javnu funkciju.

⁸⁰ Evropski ministri pravde predložili su Komitetu ministara Saveta Evrope da se konstituiše multidisciplinarna grupa za korupciju koja je osnovana septembra 1994. godine. Njen osnovni zadatak jeste da izradi jednu ili više međunarodnih konvencija o suzbijanju korupcije.

I pored nesumnjivog kvaliteta navedenih definicija pojma korupcije evidentno je da njihovom sadržaju nedostaje jedan veoma važan segment: uopšte se ne pominju obim i karakter ostvarenih ili mogućih negativnih i štetnih promena na objektu (vitalne državne vrednosti), subjektu (konkretna država) protivno njihovom biću, tj. izazvane štetne posledice korupcijom. Naime definicije se uglavnom završavaju konstatacijom: „... u cilju sticanja lične koristi ili koristi za drugoga“, „... da se dobije nezakonita korist bilo koje vrste za sebe ili druge“ i slično, a logičnije je da su definicije potpunije (optimalnije), odnosno završavaju konstatacijom: „korupcija predstavlja direktnu i ogromnu pretnju demokratiji i ljudskim pravima“, „korupcija razara samo tkivo države i omalovažava razvoj civilnog društva“, „korupcija je pogubna po jednu od najvećih društvenih vrednosti- nacionalnu tržišnu ekonomiju“, „korupcija je najveća, nenasilna (nevojna, neoružana) pretnja nacionalnoj bezbednosti“ itd.

Previđanje ovog nesumnjivo važnog aspekta korupcije snažno sputava sve državne i društvene subjekte u pogledu valjanog organizovanja, pripremanja i angažovanja radi odbrane nacionalnih vrednosti od ove vrste društvene pretnje. Naime, periodične analize (npr. godišnje) o obimu štetnih posledica u državi nastalih delovanjem korupcionaša sigurno bi pokrenulo sve državne i društvene institucije ali i sve građane da preduzimaju optimalne protikoruptivne mere radi njenog svođenja na najmanju moguću meru, jer eliminisanje korupcije predstavlja važan preduslov kvalitetnog života u društvu, kako u postojećim uslovima, tako i u budućnosti.

Analiza sadržaja prezentovanih definicija ukazuje na sledeće zajedničke karakteristike korupcije:

- nezakonito delovanje lica kao pojedinaca ili udruženih u kolektivitet kojima je poverena odgovornost u javnom ili privatnom sektoru,
- korupcionaši nisu klasični kriminalci (iz podzemlja), već lica na društvenim položajima i od ugleda,
- protivzakonita delatnost korupcionaša je svesna, planska, sistematska i voljna,
- delatnost korupcionaša je nemoralna jer predstavlja najbeskrupulozniji oblik eksploatacije najširijih slojeva društva,
- cilj korupcionaša je brzo i nezajajljivo bogaćenje, suprotno zaakonima, ili ostvarivanje ličnog interesa ili neke vrste moći u društvu,
- neadekvatna organizacija države i neuređenost njenog pravnog poretka predstavljaju najveću pogodnost za pojavu i delovanje korupcionaša,
- korupcija veoma negativno (urušavajuće) utiče na sve vitalne vrednosti države i u krajnjem razara nacionalnu sveukupnu bezbednost.

Uvažavanjem razmotrenih činjenica, definicija pojma korupcije mogla bi da glasi: „korupcija je preovladavajući sistemski oblik organizovanog kriminala koji obuhvata podmićivanje i svaki drugi oblik protiv zakonitog ponašanja lica kojima su poverena ovlašćenja u državnom i društvenom sektoru radi sticanja lične koristi bilo koje vrste, a time drastično ugrožavajući bezbednost pojedinih vitalnih državnih vrednosti a time i nacionalnu bezbednost“.

Danas po mnogim međunarodnim istraživanjima relevantnih institucija i organizacija najviše mesto i izraženo ispoljavanje korupcije imamo u sledećim zemljama: Bosna i Hercegovina, Alžir, Lesoto, Gabon i Šri Lanka i to u dužem periodu.⁸¹

Sa druge strane postoje i primeri zemalja koje su imale velike probleme sa korupcijom i izborili su se sa tom pošasti, a to su sledeće zemlje: Singapur, Čile, Hong Kong, Kolumbija, Malezija i Tunis.

Oblasti, segmenti i sfere društva u kojima se najčešće pojavljuje korupcija su, bez obzira na brojnost države ili njeno uređenje, politika, pravosuđe, privreda, državna i javna uprava, zdravstvo, školstvo, policija i mediji.

⁸¹ *Korupcija – to smo mi, 13.7.2012. Izvor Bosna i Hercegovina, Almir Poeta*

Najpoznatija globalno, svetska organizacija koja se bavi borbom protiv korupcije jeste Transparency International, mada to rade i neke druge ugledne međunarodne organizacije kao npr. Svetska banka.

Jedan od najefikasnijih sredstava, pa možda i presudno sredstvo u borbi protiv korupcije jeste pravo i mogućnost građana kao birača da kazne korupcionaše, posebno političare prilikom sprovođenja izbora za državne organe na taj način što, jednostavno, korumpirane kadrove na određenim funkcijama državne vlaste više ne biraju.

Drugi efikasan način, po mnogim autorima koji se naučno-istraživački bave korupcijom jeste podsticanje i afirmisanje „zviždača“ da javno ispoljavaju svoj protest protiv nosioca korupcije putem protestnih zvižduka. Tako su u većem broju zemalja EU (skoro i kod nas) doneseni zakoni o zviždačima.

Imajući sve to u vidu kada je u pitanju konkretna borba protiv korupcije važno je napomenuti da je Narodna skupština Republike Srbije donela odluku o vodećim dokumentima u borbi protiv korupcije a najvažniji dokument je **Nacionalna strategija za borbu protiv korupcije**, u kojoj se korupcija definiše kao odnos koji se zasniva kroz zloupotrebu ovlašćenja u javnom ili privatnom sektoru u cilju sticanja lične koristi ili koristi za drugoga, dok je novu Nacionalnu strategiju za borbu protiv korupcije u Narodnoj skupštini 11.3.2013. i to za period 2013–2018. godine.

Nacionalna strategija za borbu protiv korupcije⁸² i akcioni plan za njeno sprovođenje čine temeljna dokumenta za suprotstavljanje korupciji u RS. Ključni elementi na kojima se zasniva Nacionalna strategija su:

- efikasna primena antikoruptivnih propisa,
- prevencija – otklanjanje mogućnosti za korupciju,
- podizanje svesti i obrazovanje javnosti radi javne podrške u cilju sprovođenja antikoruptivne strategije.

Preporuke strategije koje se odnose na: politički sistem; pravosudni sistem i policiju; sistem državne uprave; teritorijalne autonomije; lokalne samouprave i javne službe; sistem javnih finansija; privredni sistem; medija i učešće građana i civilnog društva u borbi protiv korupcije konkretizuje se akcionim planom, u kome su predviđene pojedinačne aktivnosti, subjekti koji će ih preduzimati i rokovi za njihovo ostvarivanje.

Donošenjem Nacionalne strategije za borbu protiv korupcije, izrada i sprovođenje akcionog plana kao i donošenje novih i izmena postojećih zakona i njihova efikasna primena su samo jedan segment za borbu protiv korupcije. Da bi ova borba mogla da se i suštinski, a ne samo deklarativno, sprovede neophodna je najšira društvena akcija u koju se moraju uključiti svi činioци demokratskog društva, od nosioca funkcija države i političke vlasti do onih o čijim pravima i obavezama ta vlast donosi odluke. Pri tome se uvek mora imati u vidu činjenica da su moderni oblici korupcije neraskidivo vezani sa raznim oblicima međunarodnog, a ne samo nacionalnog i ekonomskog i finansijskog organizovanog kriminala.

Značajnu ulogu u sprovođenju Nacionalne strategije za borbu protiv korupcije imaju i antikoruptivna tela i organizacije u okviru vladinog sektora a to su: Agencija za borbu protiv korupcije, Savet za borbu protiv korupcije, poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, ombudsman-zaštitnik građana i državna revizorska institucija. U nevladinom sektoru među organizacijama koje svojim aktivnostima doprinose borbi protiv korupcije izdvajaju se: Transparency International, Centar za razvoj građanskog društva „Protekta“, Građansko društvo za borbu protiv korupcije i dr.

⁸² „Službeni glasnik RS“ br. 72/2009

ZALJUČAK

Ako nešto danas može da se shvata kao globalno-svetsko a i univerzalno u okviru globalnog društva, onda se sa velikom sigurnošću može reći da je to KORUPCIJA. Upravo su od XIII do XIV stoleća ljudi putem razuma i društvene potrebe stvarali moralna a kasnije i pravna načela i vrednosti za borbu protiv delovanja korupcije.

Ono što je skoro neminovnost u samom biću korupcije, to je postojanje vlasti kao osnovnog obeležja države. Jednostavno, nema korupcije bez zloupotrebe nadležnosti ljudi nosilaca javnih ovlašćenja i imalaca diskrecionih prava prilikom odlučivanja.

Posebno procesi privatizacije društvene svojine tokom društveno-ekonomske tranzicije su veliki izazov za korupciju odnosno borbu protiv korupcije.

Brojna su međunarodna pravna akta, institucije i organizacije zaduženi za borbu protiv korupcije kao legislativni sistemi u okviru nacionalnih država. Međutim, sasvim je nesporno da bez uticaja države u liku nosilaca njene vlasti nema i ne može biti prave korupcije.

Danas se u svetu a i okviru pojedinačnih država stvara jedinstven front kako legislativno-normativno tako i institucionalni sistem sinhronizovanog delovanja protiv korupcije. To najbolje potvrđuju primeri zemalja koje su se izborile sa korupcijom kao npr. Singapur, Čile, Hong Kong, Kolumbija, Malezija i Tunis. Međutim, s druge strane imamo države u kojima korupcija dominira, kao što su Alžir, Lesoto, Gabon i Šri Lanka.

Na kraju treba pobrojati neke od tih mera i aktivnosti koje su univerzalno utvrđene i koje se sprovede u svetu kao i kod nas u Srbiji, a to su:

- opredeljenost političkog vođstva zemlje i svih organizacija vlasti da se čvrsto i beskompromisno bore protiv korupcije,
- rad svih državnih organa i pojedinaca učiniti maksimalno transparentnim i javnim kroz rad javnih medija,
- obezbediti polaganje računa i odgovornost svakog u državnoj upravi, od Vlade i Skupštine i drugih državnih organa preko partija i političkih vođa do svakog državnog službenika sa određenim ovlašćenjima,
- posebno treba da se radi na smanjenju diskrecionog odlučivanja, tj. izvršiti maksimalnu deregulaciju propisa gde god je moguće kako bi se smanjila diskreciona prava i suzilo polje korupcije,
- formirati glavnu kontrolu, nezavisan organ vezan isključivo za Skupštinu Srbije koji bi vršio nadzor i reviziju finansijskih transakcija svih budžeta,
- pri Skupštini Srbije formirati specijalne antikoruptivne organe koji će predvoditi i koordinisati antikoruptivnu borbu,
- u pojedinim organima državne uprave formirati posebne antikoruptivne organe kao npr. u policiji, carini, poreskoj upravi, zdravstvu i školstvu,
- reformisati državnu upravu i da se u okviru toga utvrdi koruptivna kontrola, a treba izvršiti promene personalnog sastava onih koji duže rade u posebno osetljivim službama, kao na carini, policiji, sudstvu, administraciji itd.
- reformisati pravosuđe u pravcu širenja njegove nezavisnosti posebno u odnosu na izvršnu vlast, partije i lidere partija,
- ostvarivati saradnju državnih i drugih institucija i organizacija civilnog društva sa međunarodnim institucijama i organizacijama zaduženim za borbu protiv korupcije,
- obezbediti dugoročne i sistematske aktivnosti obučavanja državnih službenika specijalizovanih službi i šireg građanstva o štetnosti korupcije i metodama borbe protiv korupcije,

- u okviru reforme edukativnog sistema treba učenike na određenom stepenu školstva i vezano za određene oblasti uvoditi u pitanja korupcije, a posebno njene štetnosti za celokupno društvo.

LITERATURA

1. Agencija za borbu protiv korupcije, godišnji izveštaj agencije za 2010, Beograd, 2011.
2. Barać, V., Zlatić, I., (2004). *Korupcija, vlast i država: polazište i pravac delovanja Saveta za borbu protiv korupcije (2001-2004)*, „Res publica“, Bepograd.
3. Begović, B., (2010). *Ekonomska analiza korupcije*, „Centar za liberalno demokratske studije, Beograd.
4. Bošković, M., (2001). *Aktuelni problemi suzbijanja korupcije*, Policijska akademija, Beograd.
5. Bulatović, A., Korać, S., (2006). *Korupcija i razvoj moderne srpske države*, Centar za menadžment, Beograd.
6. Vuković, S., (2003). *Korupcija i vladavina prava*, Institut društvenih nauka, „Draganić“, Beograd.
7. Vuković, S., (2005). *Pravo, moral i korupcija*, „Filip Višnjić“ i Institut društvenih nauka, Beograd.
8. Grubiša, D., (1998). „Korupcija, nepotizam i grijeh“, Struktura, Erasmus: časopis za kulturu i demokratiju, br. 37.
9. Drecun, A., (2007). „Finansiranje političkih stranaka - kompromitovano i pozitivnopravni aspekt“ - u zborniku radova Korupcija osnovni pojmovi i mehanizmi za borbu, Beograd.
10. Ilić, G., (2007). *Korupcija: Osnovni pojmovi i mehanizmi za borbu*, Pravni fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd.